

همدان

فاطمه کاظمی

عکس‌ها: نرگس اخوان

● هیئتی به قدمت چند قرن

برای ثبت و ضبط آیین سوم امام در همدان، باید به سراغ کسی بروم که همراه همین آیین، بزرگ شده است. سرپرست هیئت حسینیۀ امامزاده یحیی که بانی برگزاری مراسم روز سوم عاشورا در همدان است. «هادی ترکمان» از پیروغلامان حضرت اباعبدالله (ع) است و گفته‌هایش می‌تواند به شناخت ما از آیین قدیمی عزاداری همدانی‌ها کمک کند.

سرپرست هیئت حسینیۀ امامزاده یحیی می‌گوید: «بنده ۸۰ سال دارم و از دوران کودکی در این هیئت و نمایش تعزیه آن بوده‌ام. آن زمان پدرها دست بچه‌ها را می‌گرفتند و به هیئت می‌بردند تا با مرام امام حسین (ع) رشد کنند. پدر مرحوم من هم همین کار را کرد.»

حاج آقا ترکمان ادامه می‌دهد: «قدمت برگزاری این مراسم به چند قرن می‌رسد و همدانی‌ها با نقل سینه به سینه، آن را تا امروز حفظ کرده‌اند. من هم از کودکی جزو طایفه بنی‌اسد بودم و حتی کوچه‌مانیز به بن‌بست بنی‌اسد مشهور است. قبل از من مرحوم «کربلایی کاظم کیمیایی» سرپرست طایفه بنی‌اسد بود و بعد از فوت وی این وظیفه به من محول شد. این هیئت در روز سوم عاشورا تمام وقایع از عصر عاشورا که خانواده امام حسین (ع) به اسارت درآمدند تا اتفاقات کوفه و شام و داستان دیر راهب را به صورت تعزیه به تصویر می‌کشد. لشکریان عبیدالله بن زیاد و سایر کسانی که در صحرای کربلا حضور داشتند و اسرا را از

کربلا به سمت شام حرکت دادند و همچنین کودکان اسیر، بازیگران اصلی این تعزیه هستند. بیشتر بازیگران این تعزیه هم میان سال هستند؛ چرا که نقش‌ها بیشتر متعلق به عناصر میان سال است و اگر بخواهیم از جوانان استفاده کنیم، باید گریم شوند که در دسرهای خاص خودش را دارد.

● نقل‌هایی از روزگاران دور

حاج آقا ترکمان به نقل خاطراتی از تاریخ این تعزیه می‌پردازد و می‌گوید: «در دوران رضاشاه، عزاداری‌ها ممنوع شد و در شهر همدان هیچ هیئتی برای عزاداری به خیابان‌ها نمی‌آمد و این مراسم به صورت پنهانی در منازل انجام می‌شد. در سال‌های ۲۶ و ۲۷ بود که عزاداری‌ها تا حدودی آزاد شد و هیئت امامزاده یحیی با همان تجهیزات کامل و با تحمل مشقت‌های فراوان به اجرای تعزیه پرداخت.»

وی ادامه می‌دهد: «نقل شده است که در گذشته‌های دور در شهر بهار، شتر پرورش می‌دادند که شترها برای اجرای تعزیه از این شهر آورده می‌شدند؛ اما بعدها که پرورش این حیوان در همدان متوقف شد، آن‌ها را از شهر قم به همدان انتقال می‌دادند که هنوز هم چنین کاری انجام می‌شود. ما این شترها را از قم کرایه می‌کنیم و با کامیون به همدان انتقال می‌دهیم. مدتی هم حمل علم ممنوع شد که دلیل آن ایجاد مشکلاتی برای سلامت جوانان بود؛ اما به قول و قوه الهی